

45 B

18/12/43

N O R S K V I L J E

Organ for heimefronten.

Norge skal vernes med viljer av stål.

Jugoslavia etter to års nyordning.

Nyordningen på Balkan kan i vår feire sitt toårsjubileum. Siden april 1941 har Jugoslavia vært under aksens herredømme. Resultatet kan knapt sies å ha vært tilfredsstillende, hverken for det hærtatte landet, som er delt opp i ti forskjellige forvaltningsområder eller for aksemaktene selv. Av alle okkuperte land tør nok Jugoslavia være det som har beredt Berlin og Rom de største bekymringer. I denne stund er de nok større enn noensinne, når man må regne med en britisk-amerikansk invasjon på Balkan som en meget sannsynlig eventualitet.

Utviklingen i Jugoslavia har tatt en helt annen vending enn man ventet etter det jugoslaviske nederlag våren 1941. Da regnet tyskerne med at landet ikke bare skulle bli en bekvem gjennomgangs- og transportbasis til det østre Middelhavsområde, men at det også skulle kunne levere matvarer og råstoffer i langt større utstrekning enn tidligere, da landet var nøytralt. Ingen av disse forhåpninger er blitt innfridd. Den oppfatning at landet var underkuet har vist seg å være en chimære. Krigen fortsetter stadig, og general Michajlovitjs patriotarmé og de av ham uavhengige partisanstyrker binder i det minste ca. 40 aksedivisjoner, derav 18 italienske, 9 tyske, 7 bulgarske og 6 ungarske. Tallet kan lyde fantastisk, men på den annen side må en erindre at de aktive partisanene i Serbia, Montenegro og Kroatia anslåes til å utgjøre minst 350000 mann, og at deres bevegning iallfall delvis er førsteklasses. Ikke nok med at de har automatiske skytevåpen og kanoner av alle slag og kaliber, de har også fly, tanks og til og med pansertog til sin disposisjon. Videre har de allierte på mystiske veier ordnet det slik at en viss våpentilførsel kan finne sted kontinuerlig. Og i forsyningshenseende er Jugoslavia blitt en byrde for aksen, det leverer hverken matvarer eller krigsviktige råstoffer i nevneverdig omfang, tvertimot har Italia av sine knappe forråd vært nødt til å bistå det hungrende Dalmatia.

Hva man tydeligvis ikke hadde regnet med var at motstandsviljen skulle blusse opp hos jugoslaverne så snart de var kommet seg etter nederlaget. Den aktive frihetskampen på tradisjonelt "snapphanemaner", sabotasjehandling og alle former for passiv motstand, vant raskt økende tilslutning. Til tross for de mest drastiske represalier - atskillige byer er rasert, utallige steder brendt ned og befolkningen formelig utryddet i hele distrikter - og en veldig innsats av tropper både fra hovedmaktene og vasallstatene er det ikke lykkes å stanse frihetsbevegelsens utvikling. Den har tvertimot vokset seg stadig sterkere og vunnet stadig større tilslutning, selv om den lider av innre splittelse og sakner enhetlig ledelse. Den italienske generalstabs rapport ifølge hvilken Italia i mars hadde større tap i døde og sårede i Jugoslavia enn i Nord-Afrika eller Russland, taler sitt

tydelige språk. Og selv om det er lyktes aknetroppene i den senere tid å erobre en del større steder og viktigere veier i Bosnia, tør nok meddelelsene om at partisanstyrkene der er likvidert, bestå av like deler propaganda og ønskedrømmer. Vederheftige personer som nylig har forlatt Kroatia hevder iallfall at frihetsbevegelsen på ingen måte er slått ned; den har snarere i det senere flammet opp over et stadig større område. Av de ti forvaltningsområder landet består av, er det største, Kroatia, blitt utstyrt med en regime som det altoverveiende flertall av befolkningen hjertelig avskyr. Om tyskerne isteden hadde bevart landet inntakt under en central tysk militærforvaltning, ville man antakelig bedre ha kunnet kommet til rette med vanskene og iallfall i noen grad ha bevart produksjonskapasiteten i den nær ideale økonomiske enhet som landet tidligere utgjorde. Som tingene nå har utviklet seg, befinner det jugoslaviske område seg i et fullstendig kaos og i en forferdelig forsynings situasjon, der nøden på visse hold har antatt greske proposjoner.

De fleste jernbanelinjer er blitt utsatt for gjentatte sabotasje handlinger, på mange linjer har trafikken til tider vært helt innstilt - og er det stadig. Således har strekningen Zagreb - Belgrad, selve ryggraen i det jugoslaviske samferdselssystem, i månedsvis vært sprenget på et dusin steder samtidig. Noen regelmessig jernbaneforbindelse mellom Jugoslavias to største byer eksisterer stadig ikke. En gang imellom lykkes det å føre fram et sterkt eskortert godstog. Men risikoen for angrep fra friskarer er ikke blitt eliminert, og privat reisende tar alltid veien over Budapest. Zagreb har overhodet bare en eneste pålitelig jernbaneforbindelse: den med Budapest. Trafikken til Wien over Slovakia eksisterer visserlig på papiret, men er ikke fullt pålitelig og meget ubekvem, derved at forbindelsen med kysten er usikker og meget sporadisk hva angår linjen til Susjak - den ble først åpnet på nyåret etter å ha vært avstengt i åtte måneder - mens forbindelsen med Split stadig er sperret. Den tredje kystbanen, fra Sarajevo til Dubrovnik, var igjen nylig på en strekning på over 100 km. i partisanenes hender, den er ganske visst for en tid siden inntatt igjen av tyske og italienske tropper, men de tallrike bruene over Neretvadefileet er samtlige ødelagte og vil sannsynligvis ikke lett kunne settes i stand igjen.

Typisk for de nå rådende forholdene er det forøvrig at en altoverveiende del av alle offentlige arbeider som utføres av den kroatisk regimene eller av de tyske okkupasjonsmyndigheter, gjelder reparasjoner av ødelagte bruer eller sprengete jernbanelinjer, eller befestningsverker. Både i Vardardalen i Syd-Serbia og i Moravadalen i østre Serbia arbeides nå febrilsk på anlegg av sperrelinjer som skal brukes ved forsvaret av Balkan mot en fryktet anglo-amerikansk invasjon. Og ikke nok med det, selv lengre nord i de sonene som er okkupert av Ungarn, er omfattende forsvarsanlegg blitt påbegynt under tysk ledelse.

Hovedårsaken til de kaotiske tilstander som rår i næringslivet, ligger nok i landets oppdeling, dertil har forskjellige andre omstendigheter bidradd i ikke ringe utstrekning.

Alvorligst er naturligvis den forferdelige årelatning som landets menneskemateriale har vært utsatt for. Ved forskjellige høye har en forsøkt å beregne Jugoslavias tap av menneskeliv; beregningene er nokså nær samstemmige. Krigen og nyordningen har sannsynligvis hitentils kostet Jugoslavia en og en kvart million i døde - et uhørt tall for et land som før krigen hadde 1.6 millioner innbyggere.

"Industria", Stockholm.
(Skrevet før Italias kapitulasjon)

Nyopplæring av Tyskland.

Både i Amerika og Stor-Britania er der en hårdnakket overtro at nyopplæringen av det tyske folk kan gå forholdsvis automatisk for seg, og at den vil bli utmerket utført, hvis et tilstrekkelig antall alvorlige demokrater, såvelsom tyske emigranter utdannes for arbeidet. Mr. Wallace og Mr. Butler har meget forfiantfullt i de siste ukens månedsskrift

at nyopplæringen av Tyskland må gjøres av tyskere. Begge understreker to nødvendige ting for nyopplæringen. Det første er totalt militært nederlag. Den erfaring at blod og ære ender i nederlag og skam er i seg selv en meget kraftig lærepenge, og det er mulig når man dømmer ut fra de opprydninger som nylig er foretatt ved de tyske universiteter, bl.a. overfor en så fremragende professor som Kurt Hüber i München, at denne lærepenge fra nederlaget allerede virker. Det neste trinn er å oppmuntre folk i Tyskland som tror på en fredelig, verdifull mening med livet, for å sitere Mr. Wallace. Man tror at en slik mening finnes. De alliertes vanskelige oppgave er å forene streng rettferdighet overfor krigsforbryterne med høysinn og forståelse for de unge menn og kvinner av hvis medarbeiderskap Europas fremtid for en stor del avhenger. M.a.o. det er like dårlig å straffe demokrater som å være for lenkfelig med militaristene. Det er ikke noen nytte i å vente at det tyske folk vil gjenoppdage fred, demokrati og ansvarlig internasjonal handlemåte, hvis de fredselskende makter bare tenker på hevn, slik som de gjorde siste gang.

"Economist", 12/6-1943.

Under tirsdagens møte i Underhuset ga Eden en neddegjørelse for konferansene i Kairo og Teheran. Innledningsvis sa han at alle framtidige operasjoner mot Japan var klarlagt, og at det hersket full enighet om at når krigen var slutt måtte Japan gi tilbake alle kinesiske territorier, og at landet måtte erstatte Kina all påført skade. I Teheran ble Irans selvstendighet og integritet proklamert, og dette har vært av avgjørende betydning for tyrkernes holdning overfor Sovjetsamveldet, hvis militære styrke har satt skrekk i Tyrkia. Etter å ha omtalt Frankrike, som det var Storbritannias hensikt å gjenreise, stort og fritt, uttalte han at det var ikke Englands, Sovjetsamveldets og U.S.A.'s hensikt å påtvinge de europeiske folk et tremaktsherredømme. Som følge av beslutningene i Teheran, ville krigen bli forkortet, og Eden følte seg overbevist om at de allierte også i framtiden ville beholde sin enighet i intimt samarbeid. Han ga deretter den opplysning at en engelsk militærkommisjon har vært tilknyttet general Titos geriljatropper siden i vår, og at Sovjetsamveldet nå også vil sende en militærkommisjon til Tito. Mellom den engelske og sovjetrussiske kommisjon vil det bli intimt samarbeid. Etter krigen vil det bli det jugoslaviske folk som selv skjeftitt valg - får bestemme sin skjebne. Den jugoslaviske nasjonalkommite har ikke krevet noen form for anerkjennelse fra den britiske regjering. General Tito har selv uttalt at det er folket i valg som skal bestemme sin skjebne. Tilslutt uttalte Eden at traktaten mellom Sovjetsamveldet og Tsjekkoslovakia går ut på gjensidig samarbeid under og etter krigen og ikke innblanding i hverandres innre forhold.

Tyskernes framgangsmåte å straffe gissler for sabotasje-handlinger, når de ikke finner de virkelig skyldige, har vakt en dyp indignasjon også hos vårt lands juridiske embetsmenn, fordi det er en framgangsmåte, som strider mot all menneskelighet og mot våre mest rotfestede rettsbegreper. Det kan ventes at våre embetsmenn vil reise seg til en protest imot denne framgangsmåte - særlig hvis det skulle forholde seg så - som det forlyder, at den vil bli søkt "lovfestet" ved en forordning om gissler.

Sosialministeren i Finland, Fagerholm, er trått tilbake. Under en tale ifjor uttalte Fagerholm at Finland ikke hadde noen territoriale krav og ikke ville kjempe for den nye orden. I sin tid lykkedes det ham å hindre at jøder og andre politiske flyktninger ble utlevert til tyskerne. Mellom Tanner og Fagerholm har det ikke vært noe vennskap. Tanner er mer og mer blitt fascistenes medløper. - Fra Grini til Tyskland er det nå sendt 700 fanger. 170 politimenn og 150 av fangene fra Falstad er likeledes sendt til Tyskland. Etter pålitelige meldinger er det i alt sendt 296 studenter til Tyskland. 250 studenter er blitt frigitt, likeså tre av professorene.

Siste nytt fra frontene:

Sovjetsanveldet: Etter erobringen av Snamenka fant sted sist fredag, har russerne rykket videre framover mot Kirovograd i tre kollonner og har nå nådd innfallsveien til byen fra nord, nord-øst og syd. Russisk artilleri beskytter byens forsvarsverker i forstedene. Byen Tsjigirin, mellom Tsjerkassy og Kremenshug, ble gjenerobret søndag. Den tyske besetningen ble fullstendig utslettet. Hele vestbredden av Dnjepr, mellom Kremenshug og Tsjerkassy er nå ryddet for tyskere. Vei- og jernbaneforbindelsen Krivoi-Rog - Nikolajew, trues nå fra vest. Tyskerne innrømmer at deres tropper i Nikopol-området er kommet i en vanskelig stilling. Det ansees sannsynlig at de tyske troppestyrker i Dnjepr-buen (30 div.) hurtigst må ta fatt på rettetten mot vest. Både Bugs og Dnjeprs utløp beherskes av russisk artilleri, og de to jernbanelinjer som troppene i Dnjepr-buen har igjen, syd-vestover mot Nikolajew, er ikke bare sterkt truet, men også overbelastet og utsatt for stadige russiske flyangrep. Etter tyske meldinger samler russerne store troppemasser ved Nikopol og ved Dnjeprs munding. En antar at russerne er i ferd med å foreta knipetangsbevegelser mot de fiendtlige tropper i buen. Tirsdag måtte russerne evakuere byen Radomysl, vest for Kiew, etter voldsomt tysk press. Tyskerne har med uforminsket kraft fortsatt offensiven mot Kiew-området og Kiew, men framgangen er helt stanset opp. De siste to dager har russerne gjenerobret over 20 bebodde strøk s.v. for Malin og n.v. for Radomysl. Det tilføyes at russerne rykker fram mot Smjela fra tre kanter. Byen er under ild. Over hele kampområdet i øst har tyskerne satt i gang svære motangrep, men de blir slått tilbake med veldige tyske tap.

I Italia har den 8. arme gjort nye framskritt og har utvidet sine bruhoder på nordsiden av Moro-elva. Kanadiske tropper har erobret flere viktige høyder noen få km. fra Ortona. Landsbyen Caldari er erobret. Veien mellom Ortona og Orsonia er nådd på tre steder. Ved Ortona har tyskerne samlet 40000 mann og yter forbitret motstand. Siden invasjonen i september i år har de allierte tatt 6000 tyske fanger i Italia. På den 5.arnes frontavsnitt og på midtavsnittet meldes om jevn framgang. Tirsdag ble en tysk general med stab og 140 soldater tatt til fange. Onsdag angrep allierte bombefly tyskernes viktigste jernbanesentrum i syd, Innsbruck i Østerrike, jernbanen gjennom Brennerpasset på tre steder, Bolzano i Italia og jernbanebruen over elva Avisio. I går bombet svære allierte bombere Padoa og Dogna uten tap.

General Titos hovedkvarter melder om store seire mot tyskerne i Jugoslavia. Øst og n.ø for Sarajevo er tyskerne drevet på flykt. Tidligere i uken ble Cladan erobret. I Kroatia ble en stor tysk kollonne omringet og delvis tilintetgjort. 1500 bulgarere har sluttet seg til friskarene. Allierte bombere har deltatt i jugoslavernes offensiv og bombet Dubrovnik, Split og Zara, samt andre militære mål på Balkan.

Vestfronten: Store styrker britiske Lancaster-fly slapp natt til fredag over 1500 tonn bomber over Berlin. Svære branner ble satt i gang, og skadene var store. 30 fly gikk tapt etter denne og andre operasjoner over Nord-Frankrike, Vest-Tyskland og ved mineutlegging. Ved dagslys torsdag angrep amerikanske bombere mål i Vest-Tyskland. 11 bombere og 1 jager gikk tapt. 18 tyske fly ble skutt ned. Sist lørdag angrep tunge amerikanske bombefly Emden. Det ble gjort enorm skade. 17 bombere og tre jagere gikk tapt. 138 tyske fly ble skutt ned. Det britiske admiraltet melder at to u-båter ble senket under et angrep mot to vestgående konvoier for et par dager siden. Konvoiene led ingen skade.

Det ble igår sendt ut følgende bulletin om Churchills sykdom: "Lungebetendelsen har ikke bredt seg. Det er fremdeles bedring å spore i statsministerens tilstand".

Den siste transporten av fanger som skulle føres fra Falstad til Tyskland ble utsatt for uhørt brutal behandling under transporten til Oslo. Hendene var lenket i kors på ryggen, og under ventetiden på Oslo stasjon, ble føttene sammenbundet. Slik sto de i vinterkulden i to timer. Den svenske kirke i Oslo ble iforgårs gjennomløst av statspolitiet uten noe resultat. Fra de fleste større byer i Norge meldes om massearrestasjoner.